

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้มุ่งเน้นไปที่การสำรวจกลุ่มอาคารตึกแถวที่มีคุณค่าในย่านต่าง ๆ ภายในบริเวณกรุงเทพมหานคร โดยการออกแบบสอบถามเพื่อถามความคิดเห็นของผู้อยู่อาศัยในอาคารประวัติศาสตร์ โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาสามารถแบ่งออกได้ 2 รูปแบบ คือ

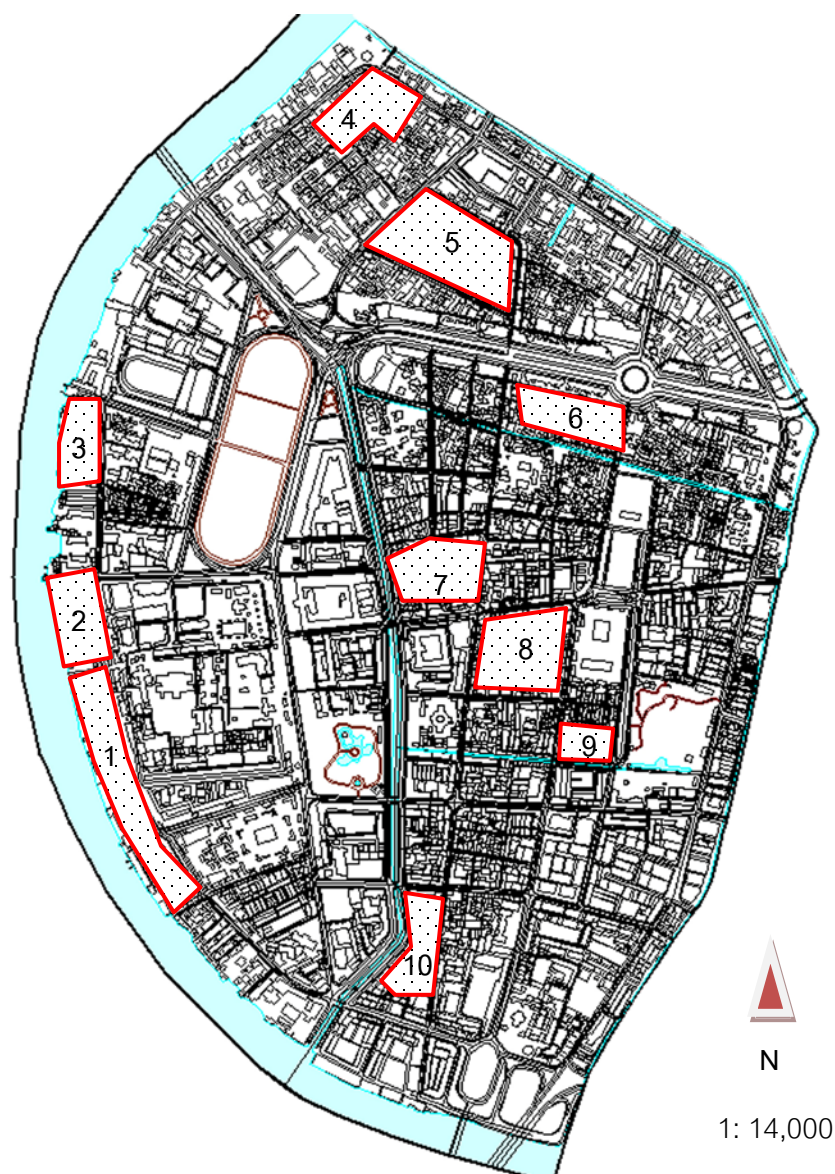
ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้อยู่อาศัยในอาคารตึกแถวในเรื่องต่างๆ เช่น ลักษณะของการครอบครองอาคารตึกแถวความคิดเห็น ทศนคติที่มีต่อการอนุรักษ์ ปัญหา ความต้องการและรูปแบบแรงจูงใจในการอนุรักษ์อาคารตึกแถวที่มีคุณค่า โดยใช้วิธีการออกแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์

ส่วนข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า ข้อมูลทั่วไปของการอนุรักษ์อาคารกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์อาคารในพื้นที่กรุงเทพมหานคร แนวทางการสร้างแรงจูงใจ และกรณีศึกษาต่าง ๆ ที่เคยเกิดขึ้น ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งประเด็นหลักของการศึกษานี้มี 2 ด้าน คือ ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์อาคาร และรูปแบบแรงจูงใจที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นชอบ

ในการออกแบบสอบถาม ใช้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane ระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ 305 คน แต่จากการดำเนินการสำรวจเบื้องต้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มมีระดับการให้ความร่วมมือในการเก็บแบบสอบถามที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงทำการเปลี่ยนวิธีการเก็บกลุ่มตัวอย่างจากเดิมเก็บจากทุกชุมชนและทุกพื้นที่ เป็นการเก็บแบบไม่เฉพาะเจาะจงภายในพื้นที่กรุงเทพมหานคร (ภาพที่ 3.1)

ในการออกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลนั้น กลุ่มตัวอย่างต้องการที่จะให้ข้อมูลที่ได้ออกแบบสอบถามเป็นความลับ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างบางส่วนยังคงเกรงกลัวในเรื่องของการถูกเวนคืนอาคาร การไม่ต่อสัญญาเช่า หรือการขึ้นค่าเช่า เนื่องจากข้อมูลที่ได้ตอบในแบบสอบถามบางส่วนนั้น อาจจะส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ในด้านลบต่อหน่วยงานที่ดูแลรักษาอาคารที่ตนเองอยู่อาศัย

ภาพที่ 3.1
ตำแหน่งชุมชนที่ดำเนินการออกแบบสอบถาม

หมายเหตุ: จากการสำรวจภาคสนาม มกราคม 2552

1. ชุมชนท่าเตียน	6. ชุมชนตรอกดิน ตึกศิลป์
2. ชุมชนท่าช้าง	7. ชุมชนสามแพร่ง
3. ชุมชนท่าพระจันทร์	8. บริเวณหลังกระทรวงมหาดไทย
4. ชุมชนบางลำพู	9. ชุมชนสระสงฆ์ ลงท่า
5. บริเวณวัดบวรนิเวศน์	10. ชุมชนปากคลองตลาด บ้านหม้อ

3.1 ประเภทของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยจะมุ่งเน้นไปที่การสุ่มสำรวจ ความคิดเห็นของผู้อยู่อาศัย และลักษณะทางกายภาพของอาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์บริเวณย่านต่าง ๆ ภายในกรุงเทพมหานคร โดยในการเลือกกลุ่มตัวอย่างจะใช้เกณฑ์ตามหนังสือแผนที่ชุมชนกรุงเทพมหานครซึ่งทำการสำรวจและกำหนดการแบ่งระดับของอาคารโดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2547 ซึ่งได้มีการระบุจำนวนอาคารตึกแถวที่ขึ้นทะเบียนโบราณสถาน กับอาคารที่มีคุณค่าในการอนุรักษ์ อนุรักษ์ระดับต่าง ๆ แต่ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เลือกกลุ่มตัวอย่าง เฉพาะที่เป็นอาคารตึกแถวเท่านั้น เนื่องจากอาคารตึกแถวส่วนใหญ่ตั้งอยู่ริมถนนสายหลัก และสายรองของชุมชน และเพื่อง่ายต่อการสำรวจ

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ผู้อยู่อาศัยใน อาคารตึกแถวที่มีคุณค่า ทางประวัติศาสตร์ ภายในบริเวณกรุงเทพมหานคร เนื่องจากมีจำนวนอาคารตึกแถวที่มีคุณค่าจากการประเมิน และสำรวจของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2547 ประมาณ 1,342 คูหา

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการศึกษาเรื่องแรงงูใจในการอนุรักษ์อาคารครั้งนี้ คือแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก คือ ทศนคติที่มีต่อการอนุรักษ์อาคาร และรูปแบบแรงงูใจที่ต้องการ โดยในแต่ละส่วนนั้นแบ่งแยกย่อยออกไปเป็นส่วนต่าง ๆ คือ ส่วนลักษณะทางกายภาพของอาคาร ข้อมูลส่วนตัวของ ผู้ตอบแบบสอบถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์อาคาร และรูปแบบแรงงูใจที่เหมาะสม

3.4 การวิเคราะห์และการแปลผลข้อมูล

นำเสนอข้อมูล ทศนคติที่มีต่อการอนุรักษ์อาคาร และรูปแบบแรงจูงใจ ที่ผู้ตอบแบบสอบถาม ต้องการ นำมาวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) ซึ่งลักษณะข้อมูลที่ได้จะออกมาเป็น ข้อมูลเชิงความถี่ (frequency data) ในการนำเสนอข้อมูลจะทำการระบุเป็นจำนวนความคิดเห็นทั้งหมดที่ได้จากการสำรวจ แต่จะมุ่งเน้นไปในส่วนของ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์อาคาร และรูปแบบแรงจูงใจที่เหมาะสม เช่น อุปสรรคในการดำเนินการซ่อมแซมอาคาร กรณีที่เจ้าของอาคารต้องดำเนินการเอง หรือรูปแบบของการช่วยเหลือทางการเงินที่ต้องการ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ จะทำให้เห็นความคิดเห็นของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวมที่มีต่อระบบการอนุรักษ์อาคารของประเทศไทย ในขณะเดียวกัน ถือเป็นการสร้างทางเลือกใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในการอนุรักษ์อาคาร โดยการเสนอรูปแบบแรงจูงใจต่าง ๆ ที่เคยได้มีการปฏิบัติใช้กันในประเทศแล้ว เพื่อให้กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเลือกรูปแบบของแรงจูงใจที่ต้องการในการดำเนินการอนุรักษ์อาคาร

ส่วนข้อมูลบางส่วนอาจนำมาหาความสัมพันธ์กันโดยใช้วิธีการ หาความสัมพันธ์ (crosstab) ตัวแปร 2 กลุ่มเพื่อสังเกตความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกิดขึ้น เช่นระยะเวลาในการอยู่อาศัย กับ ความคิดเห็นที่มีต่อการอนุรักษ์อาคารและลักษณะการถือครองอาคาร กับ ความคิดเห็นที่มีต่อการอนุรักษ์อาคาร เป็นต้น เพื่อสังเกตถึงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในพื้นที่มานาน กับ กลุ่มตัวอย่างที่ได้ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ ที่มีต่อการอนุรักษ์อาคาร และลักษณะการเป็นเจ้าของอาคาร ของแต่ละกลุ่มตัวอย่าง กับ ความคิดเห็นที่มีต่อการอนุรักษ์อาคาร ซึ่งจะช่วยให้ การสรุปผล ของ การศึกษาครั้งนี้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ตัวแปรต่าง ๆ ในการศึกษาครั้งนี้สามารถแบ่งกลุ่มของตัวแปรออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มลักษณะทางกายภาพของอาคารประวัติศาสตร์ กลุ่มข้อมูลความคิดเห็น และทัศนคติที่มีต่อการอนุรักษ์อาคาร และกลุ่มข้อมูลความคิดเห็นที่มีแรงจูงใจในการอนุรักษ์อาคาร โดยสามารถสรุปเป็นตารางตัวแปรได้ดังที่ตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปร	ค่าตัวแปร	เครื่องมือในการเก็บข้อมูล		
		หนังสือ เอกสาร	แบบสำรวจ	แบบสอบถาม
1. ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม				
1.1 เพศ	ชาย, หญิง			●
1.2 อายุ	ปี			●
1.3 สถานภาพ	สมรส, หย่าร้าง, โสด			●
1.4 การศึกษา	ไม่ได้ศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา / ปวช. อนุปริญญา /ปวส. ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก			●
1.5 อาชีพ	ค้าขาย ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ รับจ้าง ประกอบกิจการส่วนตัว เกษียณอายุ ไม่ได้ทำงาน ฯลฯ			●
1.6 สมาชิกในครอบครัว	คน			
1.7 รายได้ครัวเรือน	ต่ำกว่า 10,000 บาท ต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท ต่อเดือน 15,001 – 30,000 บาท ต่อเดือน 30,001 – 50,000 บาท ต่อเดือน 50,001 – 100,000 บาท ต่อเดือน สูงกว่า 100,000 บาท ต่อเดือน			●
1.8 การถือครอง	เป็นเจ้าของ เอง เข้าจากสำนักงาน ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เข้าจากวัด เข้าช่วงต่อจากผู้อื่น			●
1.9 ค่าเช่า	บาท			●
1.10 ระยะเวลาการอยู่อาศัย	ปี			●
2. ลักษณะทางกายภาพ				
2.1 การเปลี่ยนแปลงจากเดิม	มาก, ปานกลาง, น้อย	●	●	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าตัวแปร	เครื่องมือในการเก็บข้อมูล		
		หนังสือ เอกสาร	แบบสำรวจ	แบบสอบถาม
2.2 สภาพอาคาร	ดี ปานกลางทรุดโทรม		●	
2.3 การดัดแปลง ต่อเติมอาคาร	มาก ปานกลาง น้อย		●	●
2.4 การใช้ประโยชน์อาคาร	อยู่อาศัย ค้าขาย อุตสาหกรรมขนาดย่อม ประกอบธุรกิจส่วนตัว สำนักงาน อื่น ๆ			●
2.5 จำนวนชั้น	2 ชั้น 3 ชั้น 4 ชั้น ขึ้นไป		●	●
3. ข้อมูลความคิดเห็น เกี่ยวกับการอนุรักษ์อาคาร	มีคุณค่า ไม่มีคุณค่า อื่น ๆ ไม่ทราบ			●
3.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของอาคารที่อยู่อาศัย				
3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนโบราณสถาน	ควร ไม่ควร อื่น ๆ ไม่ทราบ			●
3.3 สาเหตุที่ ผู้อยู่อาศัย ไม่ขึ้นทะเบียนโบราณสถาน	คิดว่าจะถูกเวนคืนอาคาร ขาดอิสระในการซ่อมแซม เสียโอกาสในการบูรณะอาคาร เพื่อสร้างใหม่ เสียค่าซ่อมแซมในราคาสูง ต้องขออนุญาตทุกครั้งเมื่อดำเนินการซ่อมแซมอาคาร อื่น ๆ ไม่ทราบ			●
3.4 ความคิดเห็นเรื่องการขึ้นทะเบียนโบราณสถาน กรณีไม่มีการเวนคืนอาคาร	ขึ้นทะเบียนโบราณสถาน ไม่ขึ้นทะเบียนโบราณสถาน			●
3.5 ความคิดเห็นกรณีที่ผู้อยู่อาศัยต้องซ่อมแซมอาคาร	ไม่มีเงินในการอนุรักษ์อาคาร ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์อาคาร ไม่มีความช่วยเหลือจากภาครัฐ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์อาคาร การอนุรักษ์อาคารไม่ตอบสนองกับสภาพการใช้งานในปัจจุบัน วัสดุมีราคาสูง อื่น ๆ ไม่ทราบ			●

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าตัวแปร	เครื่องมือในการเก็บข้อมูล		
		หนังสือ เอกสาร	แบบสำรวจ	แบบสอบถาม
4. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจ				
4.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือ	ควรให้การช่วยเหลือ ไม่ควรให้การช่วยเหลือ			●
4.2 รูปแบบของการช่วยเหลือที่ผู้อยู่อาศัยต้องการ	เงินช่วยเหลือ การลดภาษี แรงจูงใจรูปแบบอื่น			●
4.3 การช่วยเหลือทางการเงิน	รัฐออกเงินให้เต็มจำนวน รัฐให้เงินสนับสนุนบางส่วนของค่าใช้จ่ายทั้งหมด รัฐให้เงินสนับสนุนกับผู้ทำการอนุรักษ์อาคาร จัดตั้งกองทุนในการอนุรักษ์อาคาร เงินทุนช่วยเหลือกรณีเปิดอาคารให้สาธารณะเข้าใช้ เงินทุนสำหรับดูแลศิลปวัตถุพื้นถิ่น ไม่คิดว่าเป็นไปได้			●
4.4 การซื้อเฉพาะด้านหน้าอาคาร	เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย อื่น ๆ, ไม่ทราบ			●
4.5 การช่วยเหลือด้านการลดภาษี	ค่าใช้จ่ายในการบูรณะ ซ่อมแซมอาคารให้อยู่ในรูปแบบเดิม ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาอาคารให้คงอยู่ในสภาพเดิม การลดหรือยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับอาคารที่ขึ้นทะเบียนโบราณสถาน อื่น ๆ			●
4.6 แรงจูงใจรูปแบบอื่น ๆ	รัฐค้ำประกันการกู้เงิน รัฐให้อัตราเงินกู้ที่ต่ำกว่าราคาตลาด เสียค่าใช้จ่ายในการปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญต่ำ ให้รางวัลแก่ผู้อนุรักษ์อาคาร รัฐส่งเสริมให้เกิดการจัดกิจกรรม หรือเป็นแหล่งท่องเที่ยว, อื่น ๆ			●